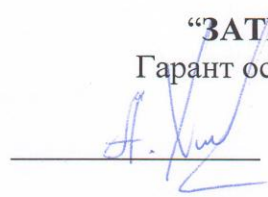

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра підприємництва та бізнес-технологій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Гарант освітньої програми

Андрій ХАРЕНКО

“29” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи економіки аграрного сектору

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність: D5 Маркетинг

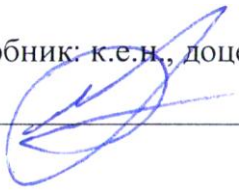
Освітня програма: «Маркетинг»

Факультет: економіки і підприємництва

Умань – 2025 рік

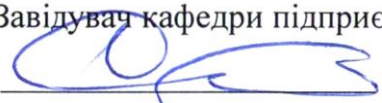
Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економіки аграрного сектору» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D5 Маркетинг освітньо-професійної програми «Маркетинг». – Умань: УНУ, 2025. 29 с.

Розробник: к.е.н., доцент Микола КОРОТЄЄВ

Микола КОРОТЄЄВ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва та бізнес-технологій
Протокол від “29” серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри підприємництва та бізнес-технологій

(підпис) Сергій СОКОЛЮК

“29” серпня 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від “29” серпня 2025 року № 1

Голова Руслан МУДРАК

“29” серпня 2025 року

© УНУ, 2025 рік
© Коротєєв М.А., 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: D5 Маркетинг	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		3-й	3-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський) Освітня програма: «Маркетинг»	Лекції	
		28 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	108 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економіки аграрного сектору» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва, схваленого Вченою радою УНУС (протокол № 1 від 08.10.2020, із змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол № 8).

Навчальна дисципліна «Основи економіки аграрного сектору» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D5 Маркетинг освітньо-професійної програми «Маркетинг».

Мета курсу (інтегральна компетентність) — опанування здобувачами вищої освіти теоретичними знаннями з економіки аграрного сектору та набуття практичних навичок з оцінки ефективності діяльності суб'єктів аграрної сфери економіки та розробки заходів з її підвищення за умов багатокладності економіки і розвитку ринкових відносин.

Завдання курсу:

- виробити у здобувачів здатність розуміти специфіку аграрного сектору економіки, організовувати та проваджувати маркетингову діяльність підприємств аграрної сфери з урахуванням їх особливостей,
- забезпечити набуття навичок з оцінки ефективності діяльності суб'єктів аграрної сфери економіки та розробки маркетингових заходів з її підвищення.

Предмет дисципліни — виробничі відносини й економічні закони та закономірності, що виникають і діють в аграрному секторі економіки і враховують особливості сільськогосподарського виробництва в цілому.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми:

Пререквізити	Постреквізити
Економіка підприємства	Маркетинг в аграрній сфері
	Виробнича практика 1

Вивчення навчальної дисципліни «Основи економіки аграрного сектору» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Маркетинг» спеціальності D5 Маркетинг галузі знань D Бізнес, адміністрування та право (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Основи економіки аграрного сектору»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 15	Здатність організовувати, проваджувати та вдосконалювати маркетингову діяльність суб'єктів аграрної сфери економіки з урахуванням специфіки її методичного інструментарію.	Р 5	Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.
		Р 19	Демонструвати розуміння специфіки та вміння організовувати, проваджувати та вдосконалювати маркетингову діяльність суб'єктів аграрної сфери економіки

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Основи економіки аграрного сектору», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною «Основи економіки аграрного сектору»

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень.	лекція, практичне заняття, дискусія, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій,
1.2	Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності		

			контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
2	Уміння/навички:		
2.1	Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	лекція, практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
3	Комунікація:		
3.1	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності	практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання конкретних задач і ситуацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
4	Відповідальність і автономія		
4.1	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах	практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання конкретних задач і ситуацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

Таблиця 3

**Методи навчання та методи контролю програмних результатів
навчання з навчальної дисципліни «Основи економіки аграрного сектору»**

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
Р 5	Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.	Лекція, практичне заняття, індивідуальні консультації, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, самонавчання через Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
Р 19	Демонструвати розуміння специфіки та вміння організовувати, проваджувати та вдосконалювати маркетингову діяльність суб'єктів аграрної сфери економіки	Лекція, практичне заняття, індивідуальні консультації, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, самонавчання через Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Тема 1. Аграрний сектор економіки України його структура та напрями збалансованого розвитку

Сутність понять «аграрний сектор», «агропромисловий комплекс», «агропромислове виробництво». Економічне і соціальне значення аграрного сектору. Аграрний сектор – складна і динамічна загальнодержавна, регіональна і локальна система. Роль аграрного сектору України у виробництві національного доходу і валового суспільного продукту, його місце за розміром основних виробничих фондів і кількістю зайнятих, обсягами товарної продукції у світі; окремих країнах; в Україні та її регіонах.

Багатоаспектність структури аграрного сектору – галузева, функціональна, територіальна, організаційно-управлінська. Галузева структура аграрного сектору як наслідок галузевого і внутрішньо-галузевого поділу праці в агропромисловому секторі економіки.

Склад і об'єднання галузей аграрного сектору в окремі сфери на загальнодержавному рівні. Перша сфера – виробництво засобів виробництва для АПК (машинобудування для рослинництва, тваринництва, кормовиробництва; випуск технологічного устаткування для харчової промисловості, збереження і транспортування сільськогосподарської продукції; ремонт машин і устаткування; виробництво мінеральних добрив і різних хімічних засобів; мікробіологічна промисловість; комбікормова промисловість; сільське будівництво (меліоративне, шляхове та ін.). Друга сфера – рослинництво і тваринництво. Третя сфера – переробні виробництва (харчова і легка промисловість). Четверта сфера – торгівля, заготівля сільськогосподарської продукції, матеріально-технічне постачання аграрного сектору. П'ята сфера – виробнича інфраструктура (підприємства транспорту і зв'язку; системи ветеринарного і землевпорядного обслуговування); невиробнича інфраструктура (органи управління та інформаційно-обчислювального обслуговування, система науки, дослідне господарство і підготовка спеціалістів). Сільське господарство як центральна ланка аграрного сектору і його місце і роль в економіці країни. Особливості сільського господарства та їх вплив на економіку аграрних і переробних підприємств.

Оптимальне співвідношення між ланками аграрного сектору. Необхідність збалансованого розвитку аграрного сектору України. Головний напрям удосконалення галузевої структури аграрного сектору України – зміна співвідношення між сферами аграрного сектору завдяки розвитку сільськогосподарського і продовольчого машинобудування, виробничої і невиробничої інфраструктури. Удосконалення інвестиційної політики (податкові пільги, пріоритетне кредитування; іноземний капітал) як головний чинник зміни галузевої структури аграрного сектору. Інтеграція України у світове господарство і потреба зміни галузевої структури аграрного сектору.

Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року. Сприяння сталому розвитку сільського господарства для подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування населення.

Тема 2. Організаційно-економічні основи підприємництва в аграрному секторі економіки України

Поняття і зміст підприємництва (бізнесу). Соціально-економічна суть підприємництва та його складові: категорії підприємництва, його об'єкти і суб'єкти. Принципи підприємництва: економічна самостійність, економічна і правова рівноправність, економічна відповідальність за результати діяльності.

Способи і методи вибору напряму підприємницької діяльності. Особисті якості підприємця та його культура поведінки із співробітниками, партнерами, органами влади. Дотримання етичного кодексу та іміджу підприємця.

Підприємницьке середовище в Україні, його складові: економічна і політична ситуація, законодавчо-правова база, соціально-культурний рівень суспільства і сільського населення зокрема, технологічне та організаційно-технічне забезпечення.

Різноманітність форм господарювання — об'єктивна передумова ринкової економіки. Види сільськогосподарських підприємств та об'єднань. Особливості створення і функціонування різних видів підприємств і об'єднань та їх економічно-правові основи.

Виробнича і організаційна структура колективних підприємств різних форм власності і господарювання: державні підприємства, акціонерні товариства, господарські товариства з різним ступенем відповідальності, виробничі та обслуговуючі кооперативи, приватно-орендні підприємства.

Міжгосподарські і агропромислові об'єднання: агрофірми, агропромислові комбінати, корпорації, виробничі і науково-виробничі системи, їх організаційно-економічні основи. Основні принципи організації та функціонування міжгосподарських та агропромислових формувань.

Змістовий модуль 2. Ресурси сільськогосподарських підприємств та ефективність їх використання

Тема 3. Земельні ресурси та їх використання у сільськогосподарському виробництві

Земля – головний засіб виробництва у сільському господарстві. Види родючості ґрунту: природна, штучна, економічна (абсолютна, від-носна). Єдиний державний земельний фонд України. Класифікація земель за ці-льовим призначенням. Поняття землезабезпеченості, структури сільськогоспо-дарських угідь і посівних площ. Земельний кодекс. Земельна реформа та її етапи. Законодавча база про власність на землю. Поняття ринку землі. Поняття земельного кадастру та його складові. Економічна оцінка землі. Грошова оцінка землі. Орендна плата за зем-лю. Ефективність використання землі і методичні основи її визначення. Основні шляхи підвищення ефективності використання землі.

Тема 4. Матеріально-технічна база сільського господарства

Поняття, склад і особливості матеріально-технічної бази сільського господарства. Поняття розміру та структура енергоресурсів. Енергооснащеність виробництва і енергоозброєність праці. Енергоємність сільськогосподарського виробництва і фактори її зниження. Система машин, її особливості та поліпшення використання.

Проблема заміни старої техніки на нову і економічні підходи до її розв'язання.

Особливості оцінювання ефективності використання транспорту, тракторного і комбайнового парків. Виробничі будівлі і споруди в аграрних підприємствах, їх значення, загальна характеристика і методика визначення показників ефективності використання. Основні напрями удосконалення методики оцінювання ресурсного і виробничого потенціалу. Вплив інфляційних процесів на відтворення матеріально-технічної бази. Шляхи підвищення економічної ефективності використання ресурсного потенціалу.

Тема 5. Основні засоби сільськогосподарських підприємств

Поняття, склад і структура основних виробничих фондів аграрних підприємств. Грошова оцінка основних засобів. Фізичне та моральне зношення основних засобів. Поняття амортизації та необхідність її нарахування. Характер і показники руху основних фондів. Показники фізичного стану основних фондів. Кількісний взаємозв'язок між темпами зростання валової продукції, фондооснащеності виробництва, фондоозброєності праці, річної продуктивності праці, фондівіддачі основних виробничих фондів. Шляхи поліпшення використання основних фондів.

Поняття і призначення капітальних вкладень. Класифікація капітальних вкладень за функціонально-цільовим призначенням і напрямками відтворення. Пріоритетні напрями капітальних вкладень. Розміри, динаміка і структура капітальних вкладень в аграрних підприємствах.

Тема 6. Оборотні засоби сільськогосподарських підприємств

Економічна сутність оборотних фондів і фондів обігу аграрних підприємств, їх склад, структура та джерела формування. Забезпеченість аграрних підприємств оборотними фондами і показники їх вимірювання. Кругообіг авансованих коштів. Система показників ефективності використання оборотних коштів. Основні напрями поліпшення використання оборотних коштів в аграрних підприємствах. Необхідність нормування оборотних коштів за критерієм мінімальної достатності.

Тема 7. Трудові ресурси і продуктивність праці у сільськогосподарських підприємствах

Поняття трудових ресурсів та їх класифікація. Динаміка, структура і показники використання трудових ресурсів. Забезпеченість і сезонність використання трудових ресурсів в аграрних підприємствах.

Особливості та умови сільськогосподарської праці. Показники продуктивності праці і методика їх обчислення. Рівень і динаміка продуктивності праці в аграрних підприємствах і галузях. Значення підвищення

продуктивності праці у розв'язанні економічних і соціальних проблем. Співвідношення темпів зростання продуктивності і оплати праці та їх економічні наслідки. Проблема підвищення продуктивності праці у сільському господарстві.

Оплата праці. Організаційно-правові основи оплати праці. Закон України “Про оплату праці”. Галузева угода та її вимоги до оплати праці в аграрних формуваннях будь-яких організаційних структур. Форми і системи оплати праці, їх розвиток у сільському господарстві.

Нормування праці. Методи нормування праці і порядок розробки нормативних матеріалів.

Змістовий модуль 3. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва та напрями її підвищення

Topic 8. Production expenses and cost of production

Production expenses and production costs of agricultural enterprises. Concept of social and individual expenses of production. Types of cost. Classification of expenses in the case of calculating the cost of production.

The concept of the level and structure of the cost price. Factors determining the cost level. Objects, methods and features of calculating of unit cost of agricultural products.

Тема 9. Ціни і ціноутворення на сільськогосподарську продукцію

Економічний зміст і функції цін. Мета і методи ціноутворення за умов ринку. Модифікація цін. Посилення функції ціни як економічного регулятора розширеного відтворення в умовах переходу до ринкових відносин. Суспільно необхідні витрати як основа ціни. Вплив співвідношення валютних курсів на динаміку цін.

Ціноутворення і ціни на сільськогосподарську продукцію. Основні принципи ціноутворення. Види цін, пов'язаних з реалізацією продукції сільського господарства та їх структура. Договірні і вільні ціни. Біржова ціна як різновид вільних цін. Регульовані державні ціни. Заставна ціна на сільськогосподарську продукцію у разі здійснення експортних операцій. Поняття внутрішньогосподарських і середньореалізаційних цін.

Поняття паритетності цін і необхідність еквівалентного обміну між сільським господарством і галузями, що забезпечують його матеріально-технічними ресурсами. Державне регулювання цін.

Тема 10. Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств

Оцінювання економічних результатів аграрних підприємств. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Критерії економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Види ефективності. Система показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Натуральні і вартісні показники. Методика визначення показників економічної ефективності виробництва. Валова і товарна продукція, чиста продукція і чистий дохід, прибуток як показники ефекту. їх абсолютний і відносний розміри. Сутність рентабельності сільськогосподарського виробництва.

Показники рентабельності сільськогосподарського виробництва: рівень рентабельності і норма прибутку. Методика визначення показників рентабельності виробництва.

Валова продукція та її розподіл в аграрних підприємствах. Відшкодування матеріальних витрат (фонд відшкодування) як основна умова відтворення. Чиста продукція, чистий дохід і прибуток, їх взаємозв'язок і методика розрахунку. Рух складових частин валового продукту в процесі розширеного відтворення. Фонди накопичення і споживання, їх склад і співвідношення в умовах господарської самостійності підприємств і ринкових відносин.

Тема 11. Інтенсифікація сільського господарства

Логічна схема аналізу інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Двоїстий характер інтенсифікації. Критерій і показники рівня інтенсивності, продуктивності (ефекту) і ефективності сільськогосподарського виробництва. Сутність економічної ефективності інтенсифікації сільськогосподарського виробництва та фактори, що її зумовлюють. Інновація та інноваційні процеси в аграрних підприємствах. Еволюційні й революційні форми НТП. Пріоритетні напрями НТП. Обчислення сумарного економічного ефекту від впровадження заходів НТП. Методика визначення економічної ефективності окремих нововведень у галузі садівництва.

Обчислення економічної ефективності використання мінеральних добрив. Граничний економічний і технологічний ефект від їх застосування. Ефективність застосування хімічних засобів захисту рослин та основні напрями її підвищення. Інтегрована система захисту сільськогосподарських рослин та необхідність її запровадження. Біологічний напрям НТП і важливість його прискореного розвитку.

Тема 12. Розміщення, спеціалізація і концентрація аграрного виробництва

Розміщення сільського господарства як форма суспільного поділу праці. Показники розміщення сільськогосподарського виробництва. Особливості і фактори розміщення сільського господарства. Основні принципи розміщення сільського господарства. Раціональне розміщення сільського господарства, його суть і завдання.

Спеціалізація сільськогосподарського виробництва. Сутність і об'єктивні умови розвитку спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Особливості спеціалізації в сільському господарстві. Показники спеціалізації. Поняття галузі і галузевої структури. Вибір галузей і оцінювання альтернатив за формування галузевої структури підприємства. Типи спеціалізованих господарств. Рівень і економічна ефективність спеціалізації сільськогосподарського виробництва.

Концентрація сільськогосподарського виробництва. Сутність концентрації сільськогосподарського виробництва. Форми і особливості концентрації виробництва у сільському господарстві. Показники концентрації і оптимальні розміри сільськогосподарського виробництва. Поєднання великих і

дрібних господарств за умов багатуукладної економіки. Економічна і соціальна ефективність концентрації сільськогосподарського виробництва та методика її визначення.

Змістовий модуль 4. Економіка галузей сільськогосподарського виробництва

Тема 13. Економіка галузей рослинництва

Роль рослинництва у виробництві продуктів харчування і сировини для легкої й харчової промисловості. Місце галузей рослинництва в економіці сільського господарства.

Економіка виробництва зерна. Економіка виробництва технічних культур. Економіка виробництва картоплі і овочів. Економіка виробництва плодів, ягід і винограду. Економіка виробництва і використання кормів. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва продукції рослинництва.

Тема 14. Економіка галузей тваринництва

Роль тваринництва у виробництві продуктів харчування і сировини для легкої й харчової промисловості. Динаміка поголів'я тварин і поліпшення їх якісного складу. Валове і товарне виробництво тваринницької продукції, її транспортування, зберігання, переробка і реалізація.

Економічна ефективність виробництва продукції тваринництва. Структура стада і тривалість використання поголів'я. Продуктивність поголів'я, валове і товарне виробництво продукції. Ринок тваринницької продукції. Економічна ефективність інтенсивних методів відгодівлі. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва продукції тваринництва

4. Структура навчальної дисципліни «Основи економіки аграрного сектору»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МОДУЛЬ 1.										
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика аграрного сектору економіки										
Тема 1. Аграрний сектор економіки України його структура та напрями збалансованого розвитку	7	2	2		3	7	1			6
Тема 2. Організаційно-економічні основи підприємництва в аграрному секторі економіки України	7	2	2		3	7	1			6
Разом за змістовим модулем 1	14	4	4		6	14	2			12
Змістовий модуль 2. Ресурси сільськогосподарських підприємств та ефективність їх використання										
Тема 3. Земельні ресурси та їх використання у сільськогосподарському виробництві	9	2	2		5	9				9
Тема 4. Матеріально-технічна база сільського господарства	9	2	2		5	9	2	2		5
Тема 5. Основні засоби сільськогосподарських підприємств	9	2	2		5	9				9
Тема 6. Оборотні засоби сільськогосподарських підприємств	9	2	2		5	9				9
Тема 7. Трудові ресурси і продуктивність праці у сільськогосподарських підприємствах	9	2	2		5	9				9
Разом за змістовим модулем 2	45	10	10		25	45	2	2		41
Змістовий модуль 3. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва та напрями її підвищення										
Topic 8. Production expenses and cost of production	9	2	2		5	9				9
Тема 9. Ціни і ціноутворення на сільськогосподарську продукцію	9	2	2		5	9				9

Тема 10. Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств	9	2	2		5	9	2	2		5
Тема 11. Інтенсифікація сільського господарства	9	2	2		5	9				9
Тема 12. Розміщення, спеціалізація і концентрація аграрного виробництва	9	2	2		5	9				9
Разом за змістовим модулем 3	45	10	10		25	45	2	2		41
Змістовий модуль 4. Економіка галузей сільськогосподарського виробництва										
Тема 13. Економіка галузей рослинництва	8	2	4		2	8	1			7
Тема 14. Економіка галузей тваринництва	8	2	4		2	8	1			7
Разом за змістовим модулем 4	16	4	8		4	16	2			14
Разом	120	28	32	0	62	120	8	4		108

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

**6. Теми практичних занять навчальної дисципліни
«Основи економіки аграрного сектору»**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика аграрного сектору економіки			
1	Тема 1. Аграрний сектор економіки України його структура та напрями збалансованого розвитку	2	0
2	Тема 2. Організаційно-економічні основи підприємництва в аграрному секторі економіки України	2	0
	Всього за 1 змістовий модуль:	4	0
Змістовий модуль 2. Ресурси сільськогосподарських підприємств та ефективність їх використання			
3	Тема 3. Земельні ресурси та їх використання у сільськогосподарському виробництві	2	
4	Тема 4. Матеріально-технічна база сільського господарства	2	2
5	Тема 5. Основні засоби сільськогосподарських підприємств	2	
6	Тема 6.Ооборотні засоби сільськогосподарських підприємств	2	
7	Тема 7. Трудові ресурси і продуктивність праці у сільськогосподарських підприємствах	2	
	Всього за 2 змістовий модуль:	10	2
Змістовий модуль 3. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва та напрями її підвищення			
8	Topic 8. Production expenses and cost of production	2	
9	Тема 9. Ціни і ціноутворення на сільськогосподарську продукцію	2	
10	Тема 10. Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств	2	2
11	Тема 11. Інтенсифікація сільського господарства	2	
12	Тема 12. Розміщення, спеціалізація і концентрація аграрного виробництва	2	
	Всього за 3 змістовий модуль:	10	2
Змістовий модуль 4. Економіка галузей сільськогосподарського виробництва			
13	Тема 13. Економіка галузей рослинництва	4	
14	Тема 14. Економіка галузей тваринництва	4	
	Всього за 4 змістовий модуль:	8	0
	Всього:	32	4

**7. Самостійна робота навчальної дисципліни
«Основи економіки аграрного сектору»**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма*
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика аграрного сектору економіки			
1	Тема 1. Аграрний сектор економіки України його структура та напрями збалансованого розвитку Еволюція теорій економічного розвитку у сучасному вимірі знань. Класифікація теорій економічного розвитку. Функціональні типи, підтипи і види агропромислових зв'язків. Оптимізація агропромислових зв'язків і підвищення ефективності функціонування АПК. Література: 1-8, 11, 15, 17, 19	3	6
2	Тема 2. Організаційно-економічні основи підприємництва в аграрному секторі економіки України Об'єктивна необхідність активізації підприємницької діяльності в аграрній сфері економіки. Способи і методи вибору напрямку підприємницької діяльності. Сприятливі і гальмівні чинники у розвитку підприємництва. Література: 1-8, 11, 15, 17, 19	3	6
	Всього за 1 змістовий модуль:	6	12
Змістовий модуль 2. Ресурси сільськогосподарських підприємств та ефективність їх використання			
3	Тема 3. Земельні ресурси та їх використання у сільськогосподарському виробництві Основні положення Земельного кодексу України Державний земельний кадастр. Бонітування ґрунтів Література: 1-9, 11, 15, 17, 19	5	9
4	Тема 4. Матеріально-технічна база сільського господарства Енергетичні ресурси сільськогосподарських підприємств Виробничі будівлі та споруди Література: 1-9, 11, 15, 17, 19	5	5
5	Тема 5. Основні засоби сільськогосподарських підприємств Грошова оцінка основних засобів Види зносу основних засобів. Амортизація основних засобів Показники стану та руху основних засобів Пріоритетні напрями капітальних вкладень Планування капітальних вкладень, джерел їх фінансування Література: 1-8, 11, 15, 17, 19	5	9

6	<i>Тема 6. Оборотні засоби сільськогосподарських підприємств</i> Забезпеченість аграрних підприємств та їх кругообіг Напрями підвищення економічної ефективності використання основних і оборотних засобів у сільському господарстві Література: 1-7, 11, 15, 17, 19	5	9
7	<i>Тема 7. Трудові ресурси і продуктивність праці у сільськогосподарських підприємствах</i> Класифікація трудових ресурсів Динаміка і структура трудових ресурсів Оцінка досягнутого рівня продуктивності праці в сільському господарстві Основні напрями підвищення продуктивності праці Література: 1-7, 11, 15, 17, 19	5	9
	<i>Всього за 2 змістовий модуль:</i>	25	41
Змістовий модуль 3. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва та напрями її підвищення			
8	<i>Topic 8. Production expenses and cost of production</i> The composition of production expenses included in the cost of production Classification of costs of agricultural enterprises Ways to decrease the cost of agricultural products Literature: 1-7, 11, 15, 17, 19	5	9
9	<i>Тема 9. Ціни і ціноутворення на сільськогосподарську продукцію</i> Суть і функції ціни Принципи ціноутворення на продукцію сільського господарства Література: 1-7, 11, 15, 17, 19	5	9
10	<i>Тема 10. Економічні результати та ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств</i> Показники ефективності сільськогосподарського виробництва Норма беззбитковості та її обчислення Валова і товарна продукція сільського господарства Методика визначення прибутку Література: 1-8, 11, 15, 17, 19	5	5
11	<i>Тема 11. Інтенсифікація сільського господарства</i> Суть інтенсифікації сільського господарства. Екстенсивний та інтенсивний шляхи розвитку Література: 1-7, 11, 15, 17, 19	5	9
12	<i>Тема 12. Розміщення, спеціалізація і концентрація аграрного виробництва</i>	5	9

	Форми спеціалізації сільськогосподарських підприємств Підвищення ефективності спеціалізації та концентрації виробництва Література: 1-7, 11, 15, 17, 19		
	<i>Всього за 3 змістовий модуль:</i>	25	41
Змістовий модуль 4. Економіка галузей сільськогосподарського виробництва			
13	<i>Тема 13. Економіка галузей рослинництва</i> Значення виробництва продукції рослинництва Розвиток і розміщення виробництва продукції рослинництва Література: 1-8, 11, 15, 17, 19	2	7
14	<i>Тема 13. Економіка галузей тваринництва</i> Значення виробництва продукції тваринництва Розвиток і розміщення виробництва продукції тваринництва Література: 1-7, 11, 15, 17, 19, 20	2	7
	<i>Всього за 4 змістовий модуль:</i>	4	14
	<i>Всього:</i>	60	108

9. Методи навчання

За основними дидактичними завданнями в рамках вивчення дисципліни використовуватимуться методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок. За джерелом знань використовуватимуться словесні, наочні та практичні методи навчання. За характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів використовуватимуться проблемний, евристичний, дослідницький, репродуктивний методи навчання. Навчання здійснюється за кредитно-модульною системою організації навчального процесу.

Основними формами навчання з дисципліни є читання лекцій, виконання практичних завдань, індивідуальних завдань (студентами заочної форми навчання), самостійна робота.

При вивченні дисципліни «Основи економіки аграрного сектору» передбачено проведення:

- лекцій. За структурою заплановані лекції можливо поділити на вступні, тематичні, заключні, оглядові, установчі. Для проведення лекцій використовується мультимедійний комплекс для наочного відображення представленого матеріалу;

- практичні заняття передбачають засвоєння теоретичних положень і набуття практичних навичок з оцінки ефективності функціонування аграрного сектору економіки. При вирішенні ситуаційних завдань з окремих тем дисципліни використовується «кейс метод». Він передбачає виділення комплексу проблем конкретної ситуації; визначення її структури; визначення чинників, що зумовили виникнення даної ситуації; її моделювання; побудову системи оцінок, прогнозування майбутнього стану; розробку рекомендацій та програми дій стосовно вирішення ситуації. Також, за необхідності, здійснюється тестування всіх студентів групи за відповідною темою. В кінці заняття викладач підсумовує виконану роботу і дає завдання для підготовки до наступного практичного заняття;

- самостійна робота студентів буде проводитися з використанням різноманітних дидактичних методів навчання. Вона полягає в опрацюванні матеріалів лекцій, а також у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів при підготовці до практичних і семінарських занять та модульного і підсумкового контролю.

При вивченні дисципліни «Основи економіки аграрного сектору» передбачено можливість широкого застосування дистанційних технологій навчання. Використання технологій дистанційного навчання в Уманському НУС регламентується положенням «Про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва». Матеріали курсу «Основи економіки аграрного сектору» розміщені на платформі Moodle: URL: <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1868>. В разі запровадження дистанційного навчання лекційні, практичні і семінарські заняття проводяться в форматі відеоконференції з використанням платформ: Zoom, Google Meet, Moodle тощо.

10. Методи контролю

Поточний контроль.

Максимальна сума балів поточного контролю – 100, які розподіляються наступним чином:

- активність роботи протягом семестру не може перевищувати 70 балів;
- виконання модульних завдань (4 модулі) – не більше 25 балів;
- додаткова робота – не більше 5 балів.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

1. Систематичність та активність роботи на практичних і семінарських заняттях;

2. Виконання модульних завдань.

1. При контролі систематичності та активності роботи на практичних і семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття, правильність вирішення ситуаційних завдань на практичному занятті або написання письмового контролю на семінарському занятті; результати бліц-опитування.

Система оцінювання активності роботи:

- а) відповідь з питань семінарів – 1 бал.
- б) змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів – 1 бал.
- в) вирішення ситуаційних завдань або письмовий контроль – 1 бал.
- г) виконання самостійної роботи: для здобувачів денної форми навчання – 0-2 бали, для здобувачів заочної форми навчання – 0-5 балів (теми 4 та 10 – 0-2 бали).

2. При контролі виконання модульних завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування тем певного модуля. Модульний контроль проводиться у вигляді відповідей на тестові питання письмово або з використанням платформи MOODLE.

Система оцінювання виконання завдань модулів: модульні контролі 1, 2 та 4 оцінюються 0-6 балів (12 тестових завдань кожне з яких оцінюється 0,5 бала за правильну відповідь), модульний контроль 3 оцінюється 0-7 балів (14 тестових завдань кожне з яких оцінюється 0,5 бала за правильну відповідь).

За використання недозволених джерел і підказок студент отримує 0 балів.

Бали за додаткову роботу. До додаткової роботи відноситься науково-дослідницька діяльність здобувача, результати якої оприлюднюються, пов'язана з тематикою навчальної дисципліни. Максимальна кількість балів, що може отримати здобувач освіти за додаткову роботу під час проходження курсу - 5 балів, які розподіляються за такими видами робіт:

- виступ на засіданні студентського наукового гуртка - 1 бал;
- доповідь на науковій студентській конференції - 2 бали;
- оприлюднення тез доповіді в збірнику студентської Всеукраїнської науково-практичної конференції – 3 бали;

- призове місце у I етапі Всеукраїнського або Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт – 4 бали;
- призове місце у II етапі Всеукраїнського або Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт – 5 балів.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль з дисципліни «Основи економіки аграрного сектору» здійснюється у формі заліку.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи тощо). Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

**Розподіл балів, які отримують студенти при формі контролю «залік»
з дисципліни „Основи економіки аграрного сектору”
(денна форма навчання)**

	Поточний (модульний) контроль																	Бали за додаткову роботу	Загальна сума балів
Змістовий модуль	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3						Змістовий модуль 4			
Тема	Т 1	Т 2	МК 1	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	МК 2	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	МК 3	Т 13	Т 14	МК 4	
Кількість балів за змістовний модуль	5	5	6	5	5	5	5	5	6	5	5	5	5	5	7	5	5	6	
в т.ч. за видами робіт:																			
активність на практичних заняттях	3	3		3	3	3	3	3		3	3	3	3	3		3	3		3
виконання самостійної роботи	2	2		2	2	2	2	2		2	2	2	2	2		2	2		2

**Розподіл балів, які отримують студенти при формі контролю «залік»
з дисципліни „Основи економіки аграрного сектору”
(заочна форма навчання)**

	Поточний (модульний) контроль																	Бали за додаткову роботу	Загальна сума балів
Змістовий модуль	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3						Змістовий модуль 4			
Тема	Т 1	Т 2	МК 1	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	МК 2	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	МК 3	Т 13	Т 14	МК 4	
Кількість балів за змістовний модуль	5	5	6	5	5	5	5	5	6	5	5	5	5	5	7	5	5	6	
в т.ч. за видами робіт:																			
активність на практичних заняттях					3								3						
виконання самостійної роботи	5	5		5	2	5	5	5		5	5	5	2	5		5	5		5

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Рейтинговий показник	Оцінка у національній шкалі	Оцінка ЄКТС
90-100	Зараховано	A (відмінно)
82-89		B (добре)
75-81		C (добре)
67-74		D (задовільно)
60-66		E (задовільно)
35-59	Незараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням

Оцінка «зараховано» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з

додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «зараховано» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «зараховано» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незараховано» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів

12. Методичне забезпечення

1. Коротєєв М.А. Методичні вказівки для проведення практичних занять та самостійної роботи з дисципліни “Основи економіки аграрного сектору” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D5 Маркетинг освітньо-професійної програми «Маркетинг». Умань, 2024. 78 с.
2. Коротєєв М.А. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни “Основи економіки аграрного сектору” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D5 Маркетинг освітньо-професійної програми «Маркетинг».
URL: <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1868>

13. Рекомендована література

Базова

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: Підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
2. Ільчук М.М., Барановська О.Д., Ус С.І., Дмитрук М.І. Підприємництво та організація агробізнесу в регіонах: навч. посібн. К.: НУБіП України, 2021. 416 с.
3. Кудлай В. Г. Економіка і організація агробізнесу: Практикум. К.: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2020. 211 с.
4. Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях: навчальний посібник. За заг. ред. М.М. Ільчука. Вид. 2-ге, перероб та доп. К.: НУБіП України, 2022. 358 с.
5. Семенда Д.К., Бурляй О.Л., Коротєєв М.А., Семенда О.В. Економіка підприємства: Підручник. Умань: Видавець "Сочінський", 2014. 476 с.
6. Семенда Д.К., Коротєєв М.А., Семенда О.Вс., Семенда О.В. Економіка підприємства: навч. посібн. Умань: ВПЦ "Візаві", 2018. 246 с.
7. Рогач С.М., Степасюк Л.М., Мірзоева Т.В., Томашевська О.А Економіка аграрних підприємств: навч. посібник. К.: «ЦП «КОМПРИНТ». 2020.

Допоміжна

8. Blenda N., Cherneha I., Zharun O., Korotieiev M., Riabokuchma V., Rabovskyi D. INNOVATIVE STRATEGIES AS A MEANS OF BUILDING COMPETITIVE ADVANTAGES OF FARMING ENTERPRISES. Актуальні питання у сучасній науці. 2025. № 7(37). С. 18-27. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7\(37\)-18-27](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7(37)-18-27)
9. Borovyk P., Kyryliuk V., Kolotukha S., Korotieiev M. and Krochak O. Excessive Concentration of Agricultural Land by Holdings as A Problem of Land Management in Ukraine. Proceedings of the 37th International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2021: Innovation Management and information Technology impact on Global Economy in the Era of Pandemic. 30-31 May 2021, Cordoba, Spain, P. 7991-7993.
10. Дем'яненко С. І., Сас О. О. Управління великотоварними агропромисловими формуваннями : монографія. Київ : КНЕУ, 2018. 216 с.
11. Модернізація матеріально-технічної бази аграрних підприємств: Монографія [Захарчук О.В., Войтюк В.Д., Могилова М.М. та ін.]; за ред. О.В. Захарчука та В.Д. Войтюка. – К. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2019. с. 305
12. Мірзоева, Т., Жарун, О., & Коротєєв, М. (2025). ОБГРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ПРИТАМАННИХ ЙОМУ РИЗИКІВ. Сталій розвиток економіки. №2 (53). С. 124-131. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-17>
13. Nesterchuk Y., Korotieiev M., Cherneha I., Sokolyuk S., Zharun O. & Blenda N. Development and Problems of Farmers Activities in Ukraine. *Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference*

(IBIMA). *Education Excellence and Innovation Management through. Vision 2020*. 10-11 April 2019, Granada, Spain, P.4287-4299.

14. Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Коротєєв М.А., Жарун О. В., Тупчій О. С., Соколюк К. Ю. Розвиток електронної комерції в аграрному секторі економіки України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 100. Ч. 2 : Економічні науки. С. 299-310.
15. Організаційно-економічне забезпечення розвитку сімейних фермерських господарств: монографія / [Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019, 212 с.
16. Організація сімейних фермерських господарств: методичні рекомендації / укладачі [Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк та ін.]. К. : ННЦ «ІАЕ», 2020. 92 с.
17. Перспективні форми організації господарської діяльності на селі: наукова доповідь / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» [кол. авторів: Ю.О. Лупенко, О.Г. Шпикуляк, В.Я. Месель-Веселяк та ін.]. К. : ННЦ «ІАЕ», 2019. – 114 с.
18. Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки: монографія / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» [Малік М.Й., Шпикуляк О.Г., Мамчур В.А. та ін.]; за ред. М.Й. Маліка. К. : ННЦ «ІАЕ», 2019. 429 с.
19. Семенда Д.К., Коротєєв М.А., Семенда О.В. Удосконалення організаційно-економічного механізму використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах: Монографія. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2016. – 242 с.
20. Соколюк С. Ю., Коротєєв М.А., Жарун О.В., Тупчій О.С., Бленда Н.О. Диверсифікація як стратегічний напрям сталого розвитку підприємств аграрного сектору економіки. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Редакційно-видавничий відділ Уманського НУС, 2021. Вип. 99. Ч. 2 : Економічні науки. С. 326-336.
21. Соколюк С.Ю., Коротєєв М.А., Жарун О. В., Тупчій О. С., Соколюк К. Ю. Заходи стимулювання внутрішнього споживання свинини в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 100. Ч. 2 : Економічні науки. С. 132-141.
22. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / [Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Булавка О.Г. та ін.]; за ред. Ю.О. Лупенка. К. : ННЦ ІАЕ, 2020. 60 с.
23. Формування інституційного середовища в управлінні продуктивністю аграрних підприємств / [Ю.О. Лупенко, О.В. Скидан, В.В. Вітвіцький та ін.]. К. : ННЦ «ІАЕ», 2019. 56 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Аграрний сектор України – agroua.net
2. Державна служба статистики України – www.ukrstat.gov.ua
3. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру - <https://land.gov.ua>
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України – <https://minagro.gov.ua/ua>
5. ННЦ «Інститут аграрної економіки» - <http://www.iae.org.ua>
6. Сайт журналу «Пропозиція» – www.propozitsiya.com

15. ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ ТА ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Перезарахування та визнання результатів навчання з навчальної дисципліни «Основи економіки аграрного сектору» або її окремого компонента можливе за умов участі здобувача в програмі академічної мобільності (навчання в інших ЗВО) відповідно до Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників Уманського національного університету садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/FVKB>); Положення про організацію освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/Mq6O>); Положення про порядок визнання результатів навчання в інших ЗВО в Уманському національному університеті садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/npO1>); Положення про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/BWV3>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, платформи онлайн-курсів, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у студентських наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал навчальної дисципліни, тощо) що зараховуються здобувачу освіти за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання, не може перевищувати 25 відсотків відповідної освітньої програми.

Участь у програмах здобуття неформальної та інформальної освіти регламентує Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті садівництва результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті <https://www.udau.edu.ua/ua/file/4n0x>

16. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності учасниками освітнього процесу є:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних, раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовують в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.

Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

Дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти регулюється Положенням про запобігання академічному плагіату в Уманському національному університеті (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/UG83>)

та Кодексом академічної доброчесності Уманського національного університету (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/Tf94>).

17. ЗМІНИ У РОБОЧІЙ ПРОГРАМІ НА 2025-2026 НАВЧАЛЬНИЙ РІК.

Зміни, внесені до робочої програми на 2025-2026 навчальний рік, охоплюють:

1. Корегування у розподілі балів які отримують студенти за практичні заняття та самостійну роботу.
2. Оновлення переліку рекомендованої літератури.